

Джуган В. О., к.ю.н., доцент,
Антохова А. С., студентка,
Прикарпатський юридичний інститут Національного університету
«Одеська юридична академія», м. Івано-Франківськ

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ-ПІДПРИЄМЦЯ В УКРАЇНІ

Актуальність теми доповіді. На сьогодні в Україні проведена ґрунтовна робота по розмежуванню відносин, які регулюються цивільним та господарським правом, що виникають у зв'язку з реалізацією правового статусу фізичної особи-підприємця. Разом з тим, недосконалість законодавчого забезпечення та недостатність теоретичних розробок у цій сфері, на практиці призводять до наявності ряду проблем та непорозумінь. Питання правового статусу фізичної особи-підприємця були предметом дослідження таких українських науковців, як: О. М. Вінник, Т. В. Блащук, О. В. Дем'яненко, О. В. Дзера, І. М. Кучеренко, В. С. Мілаш, В. Г. Ротань, Н. О. Саніахметова, Ю. К. Толстой, І. І. Шамшина та інші.

Мета та завдання доповіді. Метою даної доповіді є з'ясування сутності та змісту окремих питань правового статусу фізичної особи-підприємця в Україні. Така мета зумовила наступні завдання даної роботи: проаналізувати розбіжності з окремих питань предмета дослідження у законодавстві та зробити відповідні висновки.

Виклад основного матеріалу. Право особи на здійснення підприємницької діяльності визначено, в першу чергу, Конституцією України, Цивільним кодексом України (далі – ЦКУ) та Господарським кодексом України (далі – ГКУ). Так, Конституція України передбачає, що громадянин, який бажає реалізувати своє конституційне право на підприємницьку діяльність, після проходження відповідних реєстраційних та інших, передбачених законодавством процедур за жодних умов не втрачає і не змінює свого статусу фізичної особи, якого він набув з моменту народження, а лише набуває до нього нової ознаки – «підприємець» [1]. Згідно з ч. 1 ст. 128 ГКУ, громадянин визнається суб'єктом господарювання у разі здійснення ним підприємницької діяльності за умови державної реєстрації його як підприємця без статусу юридичної особи [2]. Очевидною є першорядна роль даного суб'єкта як підприємця, а не як фізичної особи. Разом з тим, спеціального нормативно-правового акта, який би встановлював правовий статус фізичної особи-підприємця, на сьогодні не існує. Певні положення щодо права фізичної особи на зайняття підприємницькою діяльністю містяться у главі 13 ГКУ, главі 5 ЦКУ та у деяких галузевих документах, що

регулюють відповідний вид діяльності. Поняття громадянина-підприємця, яке застосовує ГКУ, є тотожним поняттю фізичної особи-підприємця або приватного підприємця, але це не означає, що відповідно до ГКУ, правом на здійснення підприємницької діяльності наділяються лише громадяни України [3]. Згідно з ч. 1 ст. 129 ГКУ, іноземці та особи без громадянства при здійсненні господарської діяльності в Україні користуються такими самими правами і мають такі самі обов'язки, як і громадяни України, якщо інше не передбачено цим кодексом, законами [2]. Поняття приватного підприємця існує у розмовній лексиці та є неофіційним, однак в господарському законодавстві поняття «юридична особа» та «фізична особа-підприємець» охоплюються поняттям «суб'єкт господарювання».

Статтею 51 ЦКУ визначено, що до підприємницької діяльності фізичних осіб застосовуються нормативно-правові акти, які регулюють підприємницьку діяльність юридичних осіб, якщо інше не встановлено законом або не впливає із суті відносин [4]. Для уникнення злиття правових статусів даних суб'єктів на практиці прийнято застосовувати наступне правило: якщо предметом регулювання є підприємницька діяльність, то застосовуються норми спеціального (господарського) законодавства; якщо предмет регулювання стосується приватних інтересів – застосовуються норми ЦКУ.

Висновки. Провівши дослідження даного питання, можна зробити наступні висновки. Законодавство, що визначає правовий статус підприємців (в тому числі фізичної особи-підприємця) є багатоструктурним і включає в себе: 1) загальне законодавство, що стосується усіх правових інститутів; 2) галузеве законодавство, що регулює однорідні відносини; 3) спеціальне законодавство. Враховуючи таку розчленованість, можна стверджувати про відсутність єдиної нормативної бази, зокрема, єдиного нормативного акту, який би регулював діяльність фізичних осіб-підприємців, що в свою чергу забезпечило б оптимальну скоординованість чинних норм для вдосконалення змісту і форми відповідного законодавства та полегшення його практичного застосування. Слід зазначити, що існуючі норми є недостатньо повними, що зумовлює виникнення ряду розбіжностей і непорозумінь, в тому числі щодо прав та обов'язків фізичних осіб-підприємців. Усунути вказані недоліки стане можливим із прийняттям спеціального концептуального закону, який би дав можливість закріпити загальні та спеціальні норми.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 19-20. – Ст. 144.
3. Статус фізичної особи – підприємця: проблеми застосування

законодавства: роз'яснення Міністерства юстиції України від 14 січня 2011 р. // Бізнес-Бухгалтерія-Право. Податки. Консультації. – 2011. – № 8. – С. 56.

4. Цивільний кодекс України від 1 січня 2004 р. № 345-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.

УДК 347.91/.95

Поліщук Л. І., керівник юридичного департаменту,
ТзДВ СК «Альфа-гарант», м. Київ
Науковий керівник: Вишновецька С. В., д.ю.н., доцент

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ І ВИРІШЕННЯ ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ, ЩО ВИНИКАЮТЬ ІЗ СТРАХОВИХ ПРАВОВІДНОСИН

Справи у сфері страхування хоча і не віднесені сучасною наукою та практикою до категорії складних справ, втім є одними з найскладніших, що в більшій мірі пояснюється певним відставанням законодавчих новацій від динамічних правовідносин, що спричинило вільне трактування юристами страхових компаній законодавчих вимог, які покладались в основу договорів страхування, а за умови відсутності єдиної судової практики, зумовило неоднаковість правозастосування, в результаті чого судді з величезним трудом намагались зорієнтуватись в законодавчих нюансах страхового права та здебільшого вважали, що якщо договір підписаний страхувальником та не суперечить законодавству, він має силу, а його положення мають виконуватись попри їх очевидну невідповідність для страхувальника, а інколи навіть відвертий обман.

Так, доволі поширеною практикою є договори страхування, в яких зміст викладений на 7-10 сторінках та із застосуванням спеціальної юридичної термінології, коли не тільки пересічні громадяни, а й фахівці, які не є спеціалістами в страховому праві, навряд чи здатні будуть кваліфіковано їх сприйняти. В таких і подібних договорах закамують застерігаються всі страхові випадки винною поведінкою страхувальника, коли страхова компанія звільняється від відповідальності, тобто, фактично, в таких договорах страховик не несе відповідальності, тому страхові ризики прораховувати не потрібно тощо. Отже, в таких договорах страховики ні чим не ризикують, а лише отримуватимуть страхові платежі у власний дохід. Виявити такі страхові компанії і довести їх зловживання в суді здатні лише фахівці високої кваліфікації, а порушити кримінальне провадження в таких випадках просто неможливо через те, що кримінальна відповідальність має бути персоніфікованою, а страхові компанії – це колективні утворення, де персонал змінюється, тому встановити схему шахрайства та її безпосередніх авторів,